

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ukázky práv a života na Rýmařovsku v 15. až 17. století II.

Ve věcech horních však podléhal i Rýmařov právu jihlavskému, tedy dotazoval se na právní naučení až v Jihlavě. Ve městě byla dle magdeburského práva volena rada na dva roky v počtu osmi z významných občanů (stavu měšťanského) a konšelé se na místě purkmistra postupně během období střídali, každý po 3 měsících. První v roce se nazýval primas, ten spravoval finance.

Že by vždy byl rychtář „hlava osvěcená“ se právě říci nedá, nejnázorněji to vidíme při jeho jednání „v zájmu lidu své obce“. Již v této době, přesněji ke konci 16. století, se na sovinecku počaly množit případy „čarodějnictví a vampyrismu“, které se ve druhé polovině 17. století zvrhly v hrůzostrašné pronásledování nevinných lidí, kteří často končili na hranici. V tomto období se jednalo převážně o případy, kdy „...mrtvola nechtěla ztuhnout..“ či po své smrti „...škodila lidem i dobytku...“. Zde nalezneme desítky případů, v nichž zasahuje fojt, ovšem nikoliv jako obránce hanobení mrtvoly, nýbrž naopak. Pro ilustraci uveďme případ z roku 1610 (21.4.), kdy zemřela Merta Scharffová z Vajglova a měla být v městečku Brunzejf na sovineckém panství pohřbena. Rozneslo se však, že mrtvola neztuhla, jak se běžně stává, a proto rada a fojt přes protesty dětí zemřelé poručili pastorovi, aby několik dní počkal s pohřbem a Scharffová musela být odvezena zpět domů do Vajglova. „... tu se v ní probudil strašný zlý ďábel, který škodil dobytku i lidem...“. Kvůli bouřím lidu, které tato davová hysterie vyvolala, muselo být tělo na rozkaz vrchnosti spáleno! A to až dne 6. května a to jen proto, aby prý již nemohla dále škodit. Často se proti takovému jednání fojta a rady obce postavil i sám pastor, ale nebylo mu to nic platné (případ Zuzany Wolfové, která zemřela 6.3. 1617 a na rozkaz fojta a rady opět nesměla být pohřbena, neboť údajně tělo neztuhlo tak, jak mělo). Zde již jasně vidíme vzrůstající paniku obyvatelstva, která se mu zanedlouho vymstila tím, že nejeden z davu byl upálen jako čarodějník či čarodějnice, případně po smrti čtvrcen atd. jako vampýr. I takové funkce zastával fojt.

A ani on nebyl často člověkem bezúhonným. Například kvůli majetkovým neshodám „hanebně“ zbil tvrdkovský rychtář Schubert mirotínkovského rychtáře Jana Zlatku. Poté mu musel na rozkaz vrchnosti zaplatit odškodné 10 tolarů, odprosit ho a zaplatit veškeré výdaje s jeho léčením spojené. Kdyby však nebyli oba ve funkcích rychtářů, zřejmě by je postihl mnohem těžší trest. Podobný případ je i „hanebné zbití“ najfunkského rychtáře Moce Tyla rešovským rychtářem Fastem Gyrkem (oba byli majetkovými spekulanty, kdy Tyl například koupil pustý grunt za 2 zlaté a obratem ruky jej prodal za 12 zlatých, lze tedy opět tušit majetkové neshody.) Zde však byla pokuta vyšší, snad proto, že si Gyrk pozval „na práci“ pomocníka, tudíž se opět celý proces odehrával před vrchností, která rozhodla, že Gyrk musí Tylovi strhnout 100 zlatých z jeho dluhu. Smíření, vzájemné odprošení a stvrzení smíru před vrchností za přítomnosti svědků bylo samozřejmostí.

Zde je nutné připomenout ještě sociální postavení vrchnostenských úředníků na Rýmařovsku. Jednalo se především o hejtmana panství, důchodního (rentmistra) a purkrabského písaře (purkrabí.) Mohli bychom stručně říci, že hejtman zastupoval pána v jeho nepřítomnosti a byl mu vždy nablízku v jeho přítomnosti. Byl až do roku 1630 (přibližně) na Rýmařovsku vybírán z řad nižších šlechticů, teprve poté dostal tento úřad „nešlechtic“ Jiřík Klein. O tom, že byl nejlépe placenou osobou na panství jasně vypovídá jeho stálý roční plat 150 tolarů, navíc měl zdarma stravu atd. Důchodní zastupoval hejtmana v jeho nepřítomnosti, staral se o „účetnictví“ panství (roční plat 70 tolarů) a purkrabí dohlížel na chod dvorského hospodaření (40 tolarů ročně.)

Mluvíme-li o Rýmařovsku, není možné nepřipomenout město Rýmařov, srdce celého regionu. Když se štrálecké panství stalo markraběcím (ve 14. stol.), stal se Rýmařov komorním městem, když však měl

stejně jako ostatní zeměpanská města zaplatit berni ve výši 6 hřiven (roku 1375), nebyl toho schopen, proto mu byla tato daň snížena na 1 hřivnu. Markrabě Jošt přiznal Rýmařovu dne 15.1. 1406 v Olomouci stejná práva, jako užívala Brno a Olomouc! Tímto právem se Rýmařov ohrazoval v případech jakýchkoliv komplikací a nechával si je vždy od nového panovníka potvrdit (v našem období k tomu došlo především v roce 1567 Maxmiliánem II. a poté roku 1577 Rudolfem II. a to vždy z titulu císařů.) Zajímavé je, že se v Joštově privilegiu hovoří o fojtu, který má přednost před městskou radou, zřejmě tedy v této době byl ještě v Rýmařově dědičný fojt. Rýmařov se řídil právem magdeburským (čili též severoněmeckým, saským, resp. Saským zrcadlem), ale své právní dotazy kladl Olomouci, jako např. roku 1554, kdy se městská rada v čele s purkmistrem tázala „může-li kdo trestán býti ranami, až by pod nimi umřel“.

Ve věcech horních však podléhal i Rýmařov právu jihlavskému, tedy dotazoval se na právní naučení až v Jihlavě. Ve městě byla dle magdeburského práva volena rada na dva roky v počtu osmi z významných občanů (stavu měšťanského) a konšelé se na místě purkmistra postupně během období střídali, každý po 3 měsících. První v roce se nazýval primas, ten spravoval finance. Funkce městského rychtáře je v pramenech uváděna jen sporadicky, je však jisté, že se stejně jako v jiných městech, neztotožňovala s funkcí purkmistra. Ten byl nejdříve náměstkem rychtáře, později se městský rychtář stal pomocným orgánem pro „policii městskou“. Volba konšelů probíhala návrhem konšelů měšťany, přičemž záleželo na vrchnosti, zda bude s návrhem souhlasit. Oslavy zvolení nového konšelstva a purkmistra byly vždy velmi bujaré (tak tomu bylo i při převzetí rychtářství na vesnici.) To, že hlavním úkolem konšelů a purkmistra bylo organizačně řídit město, soudit provinilce, přijímat nové členy do řad měšťanů atd. je stejné jako v jiných městech této doby, proto není zapotřebí se tím zvláště zabývat.

Dle archeologických výzkumů a některých dobových zpráv bylo město obehnané hradbou se dvěma městskými branami. Tedy právo fortifikace nelze Rýmařovu upřít. Také právo trhů je evidentní, neboť podle zachovaných zpráv se čile obchodovalo se Sovineckem, Hanou, ale i se Slezskem a na trhy zajisté přicházeli i zámožní měšťané z Opavy, Uničova atd. Místní řemeslníci měli přednostní právo prodávat na těchto trzích své zboží (přesně víme o existenci výročních a týdenních trhů.) Rýmařov je odpradáva považován za spojnici s Polskem.

Největším problémem rýmařovských měšťanů bylo jejich právo várečné, neboť bylo neustálým jablkem sváru s vrchností, která také vlastnila pivovar (v Janovicích), chtěla proto (vcelku pochopitelně), aby i měšťané museli brát z jejího pivovaru a mohli by pouze šenkovat. Rýmařov velmi často postihovaly požáry (často město vyhořelo doslova do základů, např. roku 1609 na svátek Sv. Michala vypukl požár, který „přežilo“ jen vězení a pivovar.) Ovšem naděje šlechtě svítla již dříve a to při požáru roku 1577, kdy vyhořel i pivovar. Tehdy se 47 rýmařovských měšťanů spolčilo (roku 1561 bylo právovárečných měšťanů 57) a na vlastní náklady vybudovali nový pivovar, ostatní údajně neměli peníze, čehož později při výrazné prosperitě pivovaru litovali. Chtěli se ke spolku přidružit, ale těch 47 již nikoho dalšího mezi sebe nevzalo a to až do roku 1837, kdy byl pivovar zrušen. Když Hofmanové odebrali právo várečné Rýmařovu, město se obrátilo na císaře Rudolfa II. a ten zde překvapivě rozhodl ve prospěch měšťanů a právo jim navrátil (navzdory dobrému přátelství s rodem Hofmanů.) Právovárečný měšťan musel odvést z každé várky do městské pokladny 4 moravské zlaté. Nutno podotknout, že měšťanský pivovar byl ve srovnání s vrchnostenským poněkud primitivní. Za prvé pivo vařili sami právováreční měšťané, teplé pivo bylo nošeno do jejich sklepů, kde se po vychladnutí šenkovalo. Z šenku však museli odvádět vrchnosti pravidelnou činži.

Další články:

- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) č. 305-306/2012 ze dne 10. dubna 2012](#)
- [Právní symbolika v podání T. Hobbese](#)
- [Nezávislé regulační orgány \(stručný nástin problematiky\)](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část - možné erbovní spory v ČR dnes](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás IX. část - „Smluvní příbuzenství“ a továrny na erby](#)
- [Etika především](#)
- [Právo, pohádky a kultura sebelásky](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část - Erbovní spory](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část - Málo známé dokumenty, deklarace české šlechty 1938-1939](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VI. část - Zadarmo to nebude, právo na místo](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část - Nebijte dámu aneb heraldická etiketa](#)